

L'Europa del Grand Tour vista a través d'un dietari inèdit de Josep Anton de Cabanyes.

La troballa d'un document excepcional.

Masia d'en Cabanyes

Vilanova i la Geltrú, 19 de maig de 2021. Quan tot just era un jove de 19 anys que s'estava formant a Amsterdam en la tradició del comerç, el vilanoví Josep Anton de Cabanyes i Ballester (1797-1852) decidí emprendre un viatge similar al que venien realitzant els joves hereus de la bonne société de l'Europa del seu temps. Aquest fenomen es coneix com el Grand Tour, el periple protagonitzat pels joves de les elits aristocràtiques i burgeses de l'Europa septentrional que des de la fi del segle XVII i fins ben entrat el segle XIX els duia cap a Florència i Roma - les ciutats que havien bressolat la cultura clàssica- i paulatinament fins a Nàpols o Sicília, on els esperava l'atractiu poderós i pintoresc de les erupcions del Vesuvi i de l'Etna o les descobertes de Pompeia, Herculà i els vestigis grecs. Entre 1816 i 1824, Josep Anton va recórrer Espanya, Anglaterra, França, els Països Baixos, Suïssa i Itàlia, quedant recollides les seves experiències en un petit carnet de viatge escrit en alemany i fins ara inèdit.

El Grand Tour va ser una pràctica molt poc habitual en les nostres latituds, un fet que converteix el testimoniatge de Josep Anton en molt excepcional i singular. El carnet de viatge, escrit en alemany i fins ara inèdit, ha estat cedit per Oriol Pi de Cabanyes per al seu estudi i de la transcripció i traducció resultants n'ha sortit un material valuósíssim

per entendre millor la posició de Josep Anton de Cabanyes en la societat catalana de la primera meitat del segle XIX. Home d'idees liberals i esperit afrancesat, s'enlluernà de la visió d'una l'Europa post napoleònica que encara mantenia viva la flama de la revolució cultural que havia suposat la Il·lustració. Aquella llum del nord, que tan li escalfà l'ànima, l'acompanyaria la resta de la seva vida, especialment quan la llunyania dels anys de joventut viscuts a Amsterdam i Brussel·les el feren sentir-se orfe d'un món que sempre més anhelà.

L'exquísida formació de Josep Anton era coneguda a través dels llibres i pintures que atesorà al llarg de la seva vida. Catalogà la seva pinacoteca, conformada per més d'un centenar de pintures majoritàriament dels segles XVII i XVIII d'escola italiana i flamenca, en un extens manuscrit replè de consideracions i judicis estètics, considerada avui en dia en una font de gran interès per a l'estudi de la conformació del gust artístic dels primers anys del vuit-cents i que Francesc Miralpeix va tenir ocasió d'estudiar i publicar el 2017. Aquest manuscrit s'ha de sumar a un altre intitulat Noticias cronològiques, genealògiques, biogràficas..., un extens recull de les dades històriques i personals de la família Cabanyes aplegades per Josep Anton (conegut gràcies a una còpia mecanoscrita de l'historiador Joan Rius), i al dietari de la seva estada a l'illa de Mallorca fugint de la inestabilitat política que feia perillar la seva vida i la dels seus familiars en el context de les bullangues, editat per Rius com Notas i observaciones hechas en mi viaje i permanència en Mallorca.

El carnet de viatge de Josep Anton no és pròpiament ni un dietari ni una crònica extensa amb aspiracions literàries, sinó un bloc que escriví amb la minuciositat de l'esperit del comerciant que anota en els llibres de comptes les entrades i les eixides i que al mateix temps recull les impressions d'allò que veu i sent, tant si és un congost natural que l'aclapara com si es tracta d'una escultura famosa o d'una visita reconfortant a un monument. De tot plegat en deixà breus anotacions escrites en alemany, una de les llengües que dominava a banda del català, el castellà, l'anglès, el francès o l'italià.

L'estudi del carnet de viatge, realitzat per Francesc Miralpeix, professor d'Història de l'Art de la Universitat de Girona, és una gran oportunitat per sentir una veu privilegiada dels fets i dels successos històrics i artístics dels països i dels llocs que visità; i és, també, una finestra al passat des d'on contemplar el paper dels Cabanyes en la conformació del gust i l'assoliment de l'alta cultura per part de les elits comercials catalanes de la segona meitat del segle XVIII i de bona part del segle XIX. Posa en valor, també, un bocí més del gran llegat aplegat a la quinta neoclàssica de la Masia d'en Cabanyes, construïda pel seu pare Llorenç de Cabanyes i Fuster a partir de la mas Parellada adquirit al marquès de Llupià però ampliada i viscuda com a lloc de retir per a ell i la seva família. En aquest espai de cultura i història, declarat Bé Cultural d'Interès

Nacional en la categoria de monument històric, n'emergí la formació intel·lectual del seu germà, el poeta romàntic Manuel de Cabanyes.

El projecte de transcripció, traducció i estudi del carnet de viatge neix de la col·laboració i del treball compartit entre la Universitat de Girona, l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural, el Centre d'Interpretació del Romanticisme Manuel de Cabanyes (CIRMAC) i la Diputació de Barcelona i ha estat possible gràcies a la generositat d'Oriol Pi de Cabanyes, que ha cedit el manuscrit per al seu estudi. El resultat de tot plegat és un treball que duu per títol El Grand Tour de Josep Anton de Cabanyes i Ballester (1797-1852). Viatges i afició col·leccionista a la llum d'Europa, amb voluntat que sigui editat.

El resultat de l'estudi es presentaran el proper dissabte dia 22 de maig de 2021, a les 12 del migdia, a la Masia d'en Cabanyes de Vilanova i la Geltrú i comptarà amb la presència de Francesc Miralpeix Vilamala, professor d'història de l'art de la UdG i Joaquim Nadal, director de l'Institut Català de Recerca en Patrimoni Cultural.